

FOLK OG LAND

NR. 13 — 14. ÅRGANG

LØRDAG 15. MAI 1965

LØSSALG 1 krone

SIEGFRIED:

Ranbemerkinger til det store ramaskrik

Den påtrengende omsorg for de «gode» avdøde er rørende, men ikke overbevisende.
HVEM GRÅTER OVER VÅRE DØDE KAMERATERS MINNE?

Det store samtaleemne i Norge er fortsatt Quisling-biografien til den kjente britiske publisist Ralph Hewins. Hele kongsgarden av urettsforkjempere er mobilisert i presse, kringkasting og fjernsyn for å redde det som kalles «Norges ære» og som tydeligvis avhenger av dette å kunne opprettholde påstanden om verdens største landsforræder og et 5-6 sifret antall landsforrædere alt i alt på en 3-4 millioners befolkning.

Nu dukker de frem igjen på valen de gjenlevende av våre gamle «gode» venner, en Annæus Schjødt, en O. C. Gundersen, en Andreas Aulie, de pressens menn Chr. A. Christensen i VG og Torolv Kandahl i AFTENPOSTEN og mange, mange andre. Dertil slike landssvikoppgjørets historiske spekkhuggere som den evindelige dokumentfrembringer Sverre Hartmann og okkupasjonsspesialisten Magne Skodvin. Det later ikke til at en eneste en av dem har lest boken til Hewins, men uttale seg om den gjør de, sufisant og ufor-skammet.

Det er ikke mulig for oss engang å gi et blekt bilde av alt det som er sagt og skrevet i denne sak, men vi skal forsøke i det følgende å gi et lite utplukk uten kronologisk orden med noen ranbemerkinger.

Det som straks faller en i øynene når en studerer disse utgydelsene er det grensløse hykleri som råder i denne «de godes» leir. Det er ikke en eneste av disse herrer der er så implisert i «retts»opp-gjøret og den rådende historieforvanskning som gråter på vegne av de egne gjerninger som avsløres gjennom boken til Hewins. Alle sammen er rystet på vegne av avdøde Erik Solem eller avdøde redaktør Nesse. VG slår seg hyklerisk på brystet og erklærer om Hewins:

«At han prøver å skape en falsk Quisling-legende, er i denne sammenheng mindre viktig».

Og skjønt

«Noen fare for at Quisling-biografien vil bli stående som et kildeskift av virkelig verdi, er det — — ikke»,

så er panikken likevel stor og det

«kan være grunn til å sørge for at dokumentarisk materiale om Norge under og etter krigen blir tilgjengelig på verdensspråkene — —»

*

«Forfatterens oppfatning av Vidkun Quisling og hans nasjonale og politiske handlingsmotive får stå for hva den er verd. Ingen kan nekte ham å mene hva han vil for så vidt og heller ikke å fortelle all ver-

den om hva han mener»,

skriver AFTENPOSTEN fromt og knuser en demokratisk tåre til ære for den brysomme trykkefriheten. Det er de avdøde menneskers og ikke den døende uretts minne som ligger det på hjertet. Men naturligvis ikke deres minne hvis rykte Londonradioen tok livet av under krigen. La oss minne om hva den sendte ut over verden da en av våre kamerater døde som følge av et vådeskudd:

«N. N. er død som følge av et vådeskudd. Vi for vår del vil heller kalle det et nådeskudd».

Jo, herrene har i sannhet grunn til å gråte på inoralens og anstendighetens vegne!

Forts. side 2

OLAF HOLM:

Dagene 4. og 5. og «tomrommet» til 9. 10. og 11. april 1940

I.

Vi har i disse dager opplevet en livlig «skuddveksling» i pressen mellom dem som pleier å si, at «de sitter med ansvaret» og dem som mener, at de ikke har noe ansvar for det, som skjedde eller rettere ikke skjedde i april dagene 1940. De første søker, som de pleier, å komme fra det hele med snakk vegger opp og stolper ned om sin fortreffelige opptreden og, når det gikk som det gikk, så er det andre som har skylden for det.

II.

Endog de militære, det vil i dette tilfelle si generalstabsjefen og kommanderende general. Er det noen som har sitt på det tørre i saken, så er det disse to offiserer. Den

førstes krav til kongen som den øverste sjef for de vebnede styrker iflg. Grunnloven ble uttrykkelig avvist med, at der skal ikke bli noen mobilisering og jeg skal sørge for at der ikke blir noen penger til det.

Som følge av dette avslag gjentok kommanderende general kravet dagen etter og med samme resultat. Det er vel nu alminnelig kjent.

III.

De monumentsyke herrer, som til daglig i pressen lufte sine forslag om monumenter over kreti og pleti og forandring av gate- og plassnavn, kunne heller med fornuften i behold sørge for at der ble reist en statue over oberst Rasmus Hatledal, generalstabssjef dengang, hvis fortjeneste av sitt fedreland nu er alment kjent og anerkjent. Det blir nok ikke gjort. Kanskje i hans hjembygd hvor man må antas ennu å tenke norsk. I Oslo blir det neppe mer enn det ca. et snes år forsinkede kommandørkors.

IV.

Man er nu endelig kommet til det resultat, at der burde vært mobilisert senest 5. april. M. h. t. hvem, som har skylden for at det ikke skjedde, så går man omkring dette spørsmål som katten om den varme grøten (som naturlig er!). Kom frem med oberst Hatledals underslåtte rapport om sin audiens!

V.

Det kan ikke sees å være opplyst noe om, at spørsmålet om mobilisering har vært forelagt i statsråd i dagene 4. inntil 9. april. Den siste dag ble «mobilisering» bestemt med innkallelse av et begrenset antall avdelinger sønnenfjells med skriftlig beskjed til hver enkelt soldat om å møte 11. nesteften.

Det var et slag i luften i den foreliggende situasjon, for sent til å ha noen militær verdi. Dette ser ut til å være tilsiktet. Det kan ikke godt ha hatt annen hensikt etter den forutgående sabotasje av generalstabens og kommanderende generals sakkyndige krav 4. og 5. april enn å gjø-

(Forts. s. 6)

6

Torsdag 20 april 1965

RAMMEDE FAMILIER OVERVEIER SØKSMÅL: Lagmann Solems etterlatte er i kontakt med Justisdepartementet

De to hardest rammede

Norsk ekspertmøte i dag om "QUISLING BOKEN"

QUISLING STIRRET MOT SLOTTET
Friemtet fra bokladevini

Mr. Hewins' bagateller

Quisling skildrer norsk helt og Nars

Norge kan ikke starte aksjon for å få stanset Quisling-boken i England

Grove angrep på kong Haakon i Hewins' Quisling-bok

«Hans flitskalle var kronet av en absurd liten korkhållende skikkel til å mestre situasjonen 9. april!»

Quislings «utilgelige» synd at han så rett og så — heter det i den hatefulle quisling-boka

Mr. Hewins' bok

Quisling ikke frykter

VG

STOKSLETEN
VOLD
SIMPSON
SIMPSON
SIMPSON

stangsnavn: Fløttedet 8
gledestruden: 22 22 78 — 22 22 78

Hewins-boken —

(Forts. fra side 1)

Også DAGBLADET har fått anfektelser og det synes vi faktisk er godt gjort. Det er vesentlig på vegne av «en anerkjent, hederlig og dyktig dommer som lagmann Erik Solem» bladet er rystet, og det slutter seg til andre avisers press på Solems eventuelle etterlatte for å få dem til å gå til injuriersøksmål mot forfatteren med statsstøtte. For

«Erik Solem er her ikke noen privatperson eller noen hvem som helst. Han representerte norsk rettsvesen og den norske stat under prosessen mot Vidkun Quisling —»

Akkurat! Han er blitt det historiske symbol på den urett som ble begått. Han ikke alene, slik DAGBLADET i sin panegyrikk selv beretter, laget utkast til de ulovlige landssvikanordninger, men han steg også ned fra sitt sætte i høyesterett for høyst personlig og uten smålige hensyn til inhabilitet å sørge for at den solemske rettferdighet skjedde fyldest.

Vi har før skrevet her i bladet at vi nok synes den britiske forfatter serverer visse smakløsheter og at han sikkert ikke har dekning for alt han skriver. Men likevel: Hvorfor så øm på vegne av lagmann Solems minne akkurat nu? Er det for å lede oppmerksomheten bort fra bokens virkelige innhold, dens angrep på den autoriserte norske historieoppfatning og på «retts»oppjøret?

Det må kunne være god grunn til å spørre om det, siden det ikke er første gang det ut fra iallfall de dagbladske forutsetninger kunne vært aksjonert på vegne av Solem.

Som alle vet, var det den tyske gestapist Brunns som under saken mot ham krevde at Solem skulle vike sætte fordi han hadde arbeidet for tiltalte overordnede. Det stod referert bl. a. i ARBEIDERBLADET 13/3 1946. Retten trakk seg tilbake med Solem i spissen og kom snart igjen med den kjennelse at Solem bare hadde levert en beretning til tyskerne og at han ikke var inhabil. Det var for såvidt unødig å aksjonere mere mot Brunns. Han ble prompte skutt.

Men det var en annen en kunne ha gått til injuriersøksmål mot, nemlig Solems juridiske kollega, den kjente advokat Hans Kiær Mordt, som i sin bok «Det urettferdige rettsoppjør» (Heim og Samfund, Oslo 1955) uten å bli rettslig tilbakevist beskjefteger seg inngående med lagmann Solems forhold. La oss sitere litt av det Kiær Mordt har å si om sin kollega:

«Lagmann Solem står for almenheten som den hårdeste representant for oppjøret og må antas å ha hovedansvaret for den overdrevent strenge straffereaksjon. Lagmann Solem hadde et anerkjent navn som juridisk forfatter og var også ansett som en dyktig dommer. Hans dommer og hans straffutmåling ble derfor så å si det grunnlag som domspraksis kom til å følge.

Her skal ikke behandles lagmann Solems forhold hverken før eller under rettsoppjøret. Bare må det for den riktige bedømmelse av hans ledelse av lagmannsretten pekes på, at hans forhold under okkupasjonen ikke var så uangrikelig, at han fremfor alle burde stå som den strenge dommer og etablere det grunnlag, hvorefter rettsoppjøret skulle fremmes.

Som redaktør av vårt mest fremtredende juridiske tidsskrift — TIDSSKRIFT FOR RETTSVIDENSKAP, hefte 4, fra oktober/november 1942, s. 455 har han inntatt en artikkel, betitlet: «Was ist Statsforschung», av professor dr. Höhn, direktør for Institutt für Statsforschung ved Universitetet i Berlin.

Kiær Mordt gjengir hele artikkelen i oversettelse. Vi nevner bare en enkelt setning for å illustrere innholdet: «En særlig plass i forskningsarbeidene inntar forfatningshistorien, som nettopp i den nasjonalsosialistiske stat trenger en spesiell pleie —» Kiær Mordt fortsetter:

«Videre finnes også i samme tidsskrift, hefte 2, 1943, s. 238, et inserat av professor dr. Justus Wilhelm Hedermann: Rechte, Freiheiten und Pflichten, hvorfra i oversettelse bare hitsettes slutningssatsen. I artikkelens siste avsnitt omtales den vitenskapelige korporasjon, som «Føreren» i 1933 hadde stiftet, «Akademiet for tysk rett», hvorom det heter: «I dets skjød skal det tyske rettslivs høye rettsideal pleies og de første forberedende utkast bli fremsatt. Senere vil dertil slutte seg den siste politiske avrundning gjennom de egentlige lovgivningsinstanser».

Det nevnes også flere eksempler fra det av Solem redigerte tidsskrift, bl. a. en artikkel av en kjent norsk «nazijurist». Nå sier naturligvis noen det samme om Solem som om de ulykkelige Osloavisene som var «truet» til å skrive mot sin overbevisning, at stakkars han våget ikke annet. Imidlertid har Solem selv i saken mot MORGENPOSTEN stillet visse krav, som Kiær Mordt omtaler slik:

«I lagmannsrettsdommen i saken mot MORGENPOSTEN var Solem med på å undertegne nedenstående passus i lagmannsrettens dom (det er sannsynligvis han selv som har formet den). Etter først å ha påvist at okkupasjonsmakten etter Haag-

Administrasjonsrådet i funksjon

Både tyskere og andre har påvist at det var det norske næringsliv som var okkupasjonsmaktens beste hjelpere fra 1940 til 1945. Ifølge vanlig jøssingmentalitet var det derfor ingenlunde noen nasjonal gjerning å holde hjulene i gang, snarere tvert imot. På bakgrunn av dette er det av interesse å notere seg at den skriveglade dr. phil. H. O. Christophersen, som har vist seg som en patent og forstokket jøssing i en artikkelserie i AFTENPOSTEN om «Administrasjonsrådet i funksjon», beretter om den voldsomme pågang på bankene som førte til at de måtte stenges 11. april. Da han naturligvis ikke vil gi Quisling æren for at de ble åpnet igjen, gir han tyskerne æren for det. Videre skryter han av at «da administrasjonsrådet var trådt i funksjon, måtte det — med bruk av forskjellige midler — raskt slå inn på en kredittutvidelsespolitikk for å få arbeidslivet i gang igjen. — De pengepolitiske vedtak var imidlertid i seg selv ikke tilstrekkelige til å få hjulene i gang, og omsetning var avhengige også av andre faktorer enn de rent penge-messige (Kanskje av tysk-norsk handelskammer for eks?). Dette førte til at administrasjonsrådet tidlig i mai oppnevnte en nevnd for industri og omsetning». (Altså midt under krigshandlingene i Norge før den norske kapitulasjon!).

Og så rullet da hjulene for den tyske okkupasjonsmakt. Sikkert til glede for den norske befolkning, men stikk i strid med alt heltepratet og krigspratet i disse dager.

reglene ikke kan kreve at pressen skal drive aktiv propaganda for fienden bemerket retten: «Propaganda for fienden er en særskilt form for bistand til fienden.

At det i og for seg er rettsstridig å formidle denslags propaganda for fienden og nazistyre som Morgenposten har gjort er etter rettens mening ganske klart».

Deretter drøftet retten spørsmålet om forholdets straffbarhet

Forts. side 7

1. MAI POST FESTUM

Akk ja. Tidene forandrer seg og vi med dem. Også 1. mai har mistet sin glans og sitt innhold. Man feirer dog best man kan. I hver krok av Norges land holdes det da i hvert fall en tale. Bare ut fra den kjennsgjerning at det finnes bare noen få som kan den kunst å holde en tale, vil

Quisling-biografien til Hewins

Vi ber våre mange bokbestillere om undskyldning for at de har måttet vente så lenge på å få effektivt sine bestillinger. Det skyldtes forsinkelse i forsendelsen fra forlaget, men når dette leses går vi ut fra at iallfall storparten av bestillerne har fått sine bøker. — Vi regner

også med å kunne få ekspedert nye bestillinger adskilleg raskere fremover. Bokens pris er som før meddelt kr. 47,— fritt tilsendt mot forskuddsbetaling over giro 1 64 50 eller på annen måte. Skal boken sendes som oppkrav kommer porto og gebyr i tillegg.

FOLK OG LANDS BOKTJENESTE

Postboks 3214, Sagene — Oslo

Uhørt bolsjevikpropaganda ved Oslo Kinematografer

Oslo kommune skal i anledning 20-årsdagen for bolsjevismens seier over Tyskland, kjøre en sovjet-russisk propagandafilm, hvor den røde armé fremstilles som Europas befriere.

Hvordan kan det være mulig at Oslo kommune godtar en slik hemningsløs sovjetpropaganda, uten hensyn til sovjets brutale undertrykkelse av de baltiske stater, samt Polen, Ungarn, Bulgarien, Rummenien og Øst-Tyskland?

Var det forøvrig ikke nu på tide at man ved frigjøringsbegeistringens 20 års jubileum også minnes de statene som fremdeles lever i ufrihet, og det i en ufrihet av en ganske annen dimensjon enn den man opplevet under den tyske okkupasjon. Det er i det hele tatt forbauende at man kan feire «frigjøringen» slik man gjør i dag, når man tenker på den ulykke og elendighet som krigens slutt i 1945 førte med seg for en stor del av Europas befolkning. For den ble det et slaveri uten sidestykke. Men nordmenn tenker bare på seg selv, og som de toppegoister de er de toneangivende i dagens Norge, bryr de seg ikke om at naboens hus er brent ned, bare deres eget hus er reddet. Det er uhyggelig og moralsk forkastelig at noen kan stelle i stand fest i anledning «frigjøringen» i 1945, en «frigjøring» for de få, og ufrihet og undertrykkelse for adskillig flere.

Hvordan skal det norske

man forstå at det blir mang en bedrøvelig forestilling. Når det nemlig dertil ikke er noe å tale om. Og man går jo i tog. Med norske flagg og janitsjarmusikk. Barnetog til og med. En blek kopi av gammeldags tradisjonell 17. mai. Om noen dager kommer så den 17. Den vil også bli bare som et svakt gjenskin av hva den en gang var. To åndsforlatte fridager. Akk ja!

Olaves.

folk stå moralsk rustet til kamp mot bolsjevismen neste gang det eventuelt måtte brake løs, når Oslo kommune går i spissen ved å kjøpe en slik russisk propagandafilm som er i høy grad egnet til å bryte fullstendig ned den moralske og dermed den militære motstandskraft i en potensiell ny krig, hvor Sovjet er den potensielle motstander. En farlig og skjebnesvanger lefling med våre kommende undertrykkere, samtidig som man håner og spytter på de frontkjempere som ofret livet i kampen mot bolsjevismen under siste krig.

De samme krefter som under grov vår forsvarskraft før siste krig, er atter på ferde, — nu enda bedre rustet enn før, og uten at de møter noen motstand fra den såkalte borgerlige leir, som fullstendig er tatt ved nesen av sovjets norske agenter, og som på kommando retter all sin propaganda mot Hitler-Tyskland, Quisling og NS, som derved tjener som en glimrende lynavleder for den aktuelle og virkelige fiende av det norske folk.

Iakttager.

TANNLEGE

MARTIN KJELDAAS

Hansteensgt. 2

Tlf. 44 75 54

ANNELISE PAROW

TANNINNSETNING

Trondheim

TANNLEGE MAAMOEN

Hansteensgt. 2

Tlf. 44 43 33

Kristne Venner

Har du lyst til å treffe gamle venner i et åpent miljø? — Kristne Venner møtes den første fredag hver måned i Colletsgate 43. Etter en tale er det bevertning og anledning til selskapielig samvær.

Møtetid kl. 19,30.

FOLK OG LAND

UAVHENGIG POLITISK PUBLIKASJON

Redaktører:

ODD MELSON, ansvarlig

ALEXANDER LANGE

Gratulerer med dagen!

I ukevis har de kvalmende dunster fra den norske okkupasjonsfeiringen ruget over landet. I aviser og til og med i butikkvinduer gjenoppfriskes alle heltegjeringene, som blir større og større ettersom tiden går. Selv AFTENPOSTEN pusser opp sin noe medtatte helteglorie og får til og med følge av forsvarsnihilisten DAGBLADET, som i all begeistring over «Norges krig» helt glemmer både sin pasifisme og sitt store medansvar for at Norge opplevet den fremmede okkupasjon.

Ikke før var festlighetene i anledning av 9. april med kongens «nei» og Kohts «jaså» vel avvirket, så bar det løs med befrielsesfeiringen i statlig regi med selveste Solumsmoen som programredaktør. Det var både klokkingning i Berggravs etterlatte kirker, forsoningsmøte mellom hjemmefrontlederne og Londonregjeringen i Stortinget, folkefest på Bislet og andre steder, og så naturligvis gjenoppfriskning av befrielsesfylla fra 1945.

Og vi tutes ørene fulle av den lykke som vederfores fedrelandet da de vestallierte «befridde» oss så grundig i 1945. Derimot hører vi intet om andre sider ved det som hendte da. Slik blant annet en stor del av våre lesere opplevet det.

Siden det bare er noen dager til nye voldsomme festligheter i forbindelse med feiringen av 20-årsjubileet for 17. mai 1945, så minnes vi uvilkårlig i skrivende stund hvorledes vi selv opplevet denne store dag. Vi hadde en uke sittet innesperret sammen med fire andre på en trang enmanns-selle på Åkebergveien. Da det naturligvis ikke var normal plass til sengesteder, fikk vi utlevert to lusete halmmadrasser som vi måtte ligge på tvers av ved siden av hverandre med et tynt ullteppe til overbredsel. En eller annen skapsprenger var anbragt som ganggutt og han demonstrerte sitt patriotiske sinnelag ved sammen med noen eder å slenge de to og en halv salte sild som var rasjonen for oss fem inn gjennom gluggen i døren og langt bort over sellegulvet. De fire andre på sellen foruten pressemannen var en sjømann som ikke hadde villet seile for de allierte, en ung frontkjemper som hadde gjort tjeneste i saniteten, en byråsjef, og endelig en «god nordmann», som ved en misforståelse var blitt arrestert fordi en kvinne på Stortorvet hadde beskyldt ham for å ha kjøpt FRITT FOLK i en kiosk. Sellen var vel ca 4 meter lang og etpar meter bred, og vi fikk ikke nærme oss hverken vinduet eller døren. Nede på gårdsplassen hadde det nu jubilerende RØDE KORS' hjelpekorps — en flokk uoppdragne jenter og gutter, hovedsaklig fra vestkanten, vakt innimellom fylla og bråket, og bidro til befrielsesfestlighetene med å skyte etter fanger som viste seg i sellevinduene.

Dette er også noe som vi synes bør minnes nu tyve år etterpå. Slik — og ofte mye verre — var det titusener av bra folk som hadde det.

Og det er også andre sider som i sannhetens misbrukte navn bør minnes. Blant annet dette at «befrielsen» bestod i at den tyske okkupasjon ble avløst av en engelsk-amerikansk, selvom dette engelsksyke land ikke klart oppfattet det. Hewins understreker i sin bok at det norske politi ble satt under de nye okkupanter kontroll og ledelse gjennom en spesiell britisk Security offiser, og trenger en bekrefteelse på det, så forteller en av AFTENPOSTENS festintervjuobjekter, den amerikanske oberst Carl F. Olsen, at han sammen med 7 andre offiserer kom i fly som en forpatrolje for de nye okkupanter. «Dem vi først og fremst skulle forsøke å få tak i, var krigsforbryterne med Quisling i spissen», forteller han til bladet, og så søkte vi «kontakt med Hjemmefrontens ledere og fikk utmerket hjelp —».

Modig offiser

På selveste jøssingfestdagen 9. april holdt major Blindheim en tale for rekruttene i Fredrikstad, som en innsender i ARBEIDERBLADET karakteriserer som «merkelig offiserstale 9. april». La oss sitere litt av denne «merkelige» talen etter referatet i FREDRIKSTAD BLAD:

«De begivenheter som fant sted før 9. april, vil selvsagt ha meget å si for den lærdom vi tar av 9. april og hendingene omkring denne dato, sa major Blindheim videre. For enkelte nordmenn, ca. 3 prosent, fikk begivenhetene dem til å stille seg imot våre nasjonale myndigheter og tilby Tyskland sin tjeneste. Dette skjedde kanskje i skuffelse over vår egen dårlige innsats — både militært og politisk. De av oss som tjenestegjorde i vepnede styrker i utlandet, kunne ikke fri oss for en liten respekt for den vanlige norske frihetskjemper som meldte seg til tysk fronttjeneste. I en vanskelig tid valgte han galt, men han kjempet åpent og realt for sin sak, etter vår mening. Hans ulykke må vel tilskrives en slett norsk ledelse i årene før 9. april».

Men der er en tredje side ved det som skjedde dengang som vi og bør minnes. Det er ikke bare i Norge en feirer. Også den tyske kommunist Ulbricht med muren har avholdt stor befrielsesfeiring. Han kaller det nemlig «befrielse» han også, det som hendte i 1945 og som har ført verden dit den er idag. Og situasjonen synes vi vår danske kollega REVISION uttrykker svært godt når bladet skriver: «Seierherrene» har haft 20 År til at vise, at de var bedre, og den Tid er gået med en Fortsættelse af alle de Forbrydelser, man beskyldte Nationalsocialismen for. Resultatet af disse to Årtier er blevet en krigende Klode, en sultende Verden med alle Former for Magtbegær og Forfølgelser. En Verden, der tilmed er bragt til Randen af total Udslættelse».

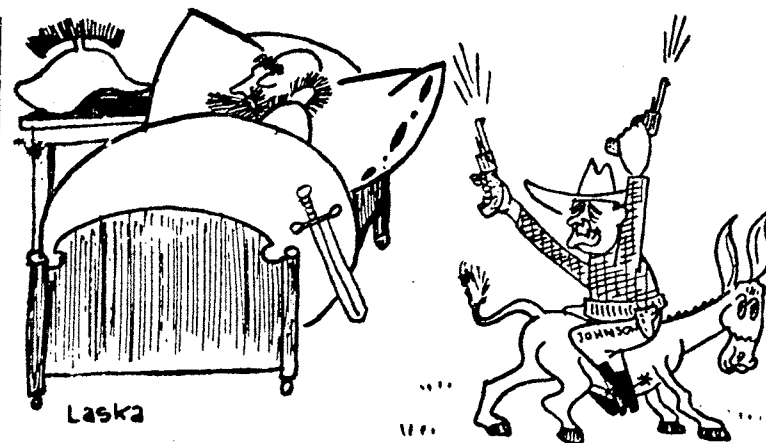
La oss på denne måte få slutte oss til befrielsesjubelen, selvom vår hyldest både er svært betinget og også kommer noe post festum.

«Landssvikere»!

Dette mystiske skjellsord brukes fremdeles.

Av hvem? Og hvorledes?

I guttedagene traff jeg en som var skremmelig tykk og som derfor kaltes «kjukkebomsen». Han visste at ordet passet, og syntes at det

Den demokratiske krigspresident Johnson lovet som sine krigerske forgjengere fred før valget. — DEUTSCHE NATIONALZEITUNG bemerker hertil: Det er farlig å vekke Mars.

Britiske presserøster om Hewins-boken

I motsetning til den hysteriske reaksjon i Norge har Quislingbiografien til Ralph Hewins fått en positiv omtale i mange britiske aviser med det verdenskjente TIMES LITERARY i spissen. Dette er så meget mere bemerkelsesverdig som bare ca. 3 000 av de over 20 000 bøker som årlig utgis i Storbritannia oppnår den ære å bli anmeldt i de store aviser og tidsskrifter.

Her er noen plukk fra anmeldelsen i TIMES LITERARY:

«Da den tyske invasjon i Norge kom, er det åpenbart at Quisling var like overrasket som enhver annen norsk politiker og like usikker på hvorledes han skulle reagere.

I denne kaotiske uken, da Quisling hadde ansvar uten makt, kom hans navn inn i det engelske sprog som ensbetydende med forræderi. Det er kuriøst å bli minnet om at inntil det tidspunkt hadde Quisling nesten sikkert ikke begått noen av de lovbrudd som han senere ble dømt for — i visse tilfeller etter lover som ennå ikke

var det styggeste ord han kjente. Når han for alvor ville nogen til livs, skrek han derfor selv: «Din kjukkeboms!» Og det selv om hans motpart var helt sagesløs og aldri så spinkel.

Således også med adskillige av våre fiender, bare med den forskjell at de bruker ordet «landssvikere» og med den at de verste av dem gjør det i normal sinnstilstand med overlegg, og mot bedre vitende. Og da av hvilken grunn, og i hvilken hensikt?

Dernest har vi så alle de småfolk som uten på egen hånd å føle, tenke eller mene nogetsomhelst plaprer etter massen som lar seg misbruke av de personer, som rår over agitasjonsmidlene, og av dem kan opphisses til hva som helst.

La oss til enhver tid holde oss alt dette klart for øye og innrette oss derefter.

Christian Bekker.

var satt i kraft. Heller ikke hadde han noen gang begått de moralske forbrytelser som hans navn for bestandig er blitt forbundet med. Vestmaktene, og spesielt Norge, trengte en syndebukk for sin egen dorkhet og feighet i fortiden. De fant den syndebukken de trengte i Vidkun Quisling».

Også i den velansette britiske avis BIRMINGHAM POST er det en meget positiv anmeldelse, av Arthur Sutton. Vi gjengir fra et spesialtelegram til AFTENPOSTEN:

«Navnet Vidkun Quisling skulle gå over i historien på en helt annen måte enn Quisling selv ventet da han i sin ungdom var en fremragende og beundret elev ved Krigsskolen i Norge, skriver Sutton. Hans navn ville ha kunnet komme til å rangere ved siden av Nansens og Roald Amundsens som en nasjonal helt. I stedet har det funnet sin plass i verdens ordbøker som et et synonym for en forræder.

Nu, tyve år etter, har Ralph Hewins forsøkt å sette denne mannen, hans karriere og handling i perspektiv. Hewins går i sin 400 siders bok inn for å vise at Quisling ble drevet av edlere motiver.

Forfatteren retter et inntrengende og kanskje uvelkomment søkelys mot det norske folks karakter og holdning i dagene før krigen, og antyder at Quisling i virkeligheten kanskje var en større patriot enn mange av sine landsmenn. Han ble drevet av frykt for at de norske venstrekrefter var defaitistiske og nedbrytende, samtidig med at de konvensjonelle høyrekrefter var for sløve til å by venstrefløyen noen virkelig motstand. Følgen var, ifølge Quislings syn, at veien var åpen for bolsjevismen, som han betraktet som største fare av alle for den vestlige sivilisasjon, skriver Arthur Sutton. Quislings holdning var forståelig, men begivenhetene sammenverget seg og kastet ham inn i en posisjon hvor det ikke var noen retrett. I løpet av et døgn — fra en dag til den neste — ble patriotten brennemerket som forræder, heter det i anmeldelsen.

Skyld og Soning

DEN BRITISKE JURIST F. J. P. VEALE GRANSKER «VÅR TIDS NØKKELPBLEM»

4. VÅR TIDS NØKKELPBLEM.

Blant de uløste historiske problemer hvis løsning en fremdeles venter på er derfor spørsmålet om ansvaret for utbruddet av annen verdenskrig av spesiell betydning. Det er ikke noe rent akademisk problem. Intet spørsmål om å finne sannheten om en eller annen hendelse i fortiden. Klargjøringen av det må uundgåelig sterkt influere på historiens fremtidige gang. Det kan rett og slett kalles vår tids nøkkelproblem fordi det av den endelig aksepterte oppfatning av hendelsene i året 1939 fremgår den stilling man må ta til de fra annen verdenskrig henhørende sidespørsmål og den klargjørende innordning av dem.

Efter at de kjennsgjerninger som hører til nøkkelproblemet nu endelig er blitt gjenstand for historievitenskapelige undersøkelser, er det allerede åpenbart at man muligens blir stående ved en av følgende klare løsninger: Først da det som man tør kalle den ortodokse løsning som allerede under kampen gjaldt som uangripelig for seierherrene og som i 1945 under press er blitt godtatt av de beseirede. Ifølge hine historikere som fremdeles tilsvarende forfekter den som sannheten, viser bevismaterialet at Tyskland i 1939 vilkårlig overfalt sine fredselskende naboer og derfor er alene skyldig i utbruddet av annen verdenskrig.

For det annet fremhever noen historikere med ettertrykk at det fremgår av bevismaterialet at alle impliserte makter mere eller mindre var skyld i utbruddet av fiendtlighetene i september 1939. Går man ut fra den antagelse at skrittet til krig er en forbrytelse i seg selv, så følger derav at det må avgjøres i hvilke forhold skylden for denne forbrytelse skal fordeles på de krigførende.

Nylig er det lagt frem en tredje løsning som meget hurtig fant en stor krets av tilhengere. De historikere som bekjenner seg til denne løsning bestrider den antagelse at skrittet til krig i og for seg er en forbrytelse, og argumenterer med at alt avhenger av omstendighetene ved det enkelte tilfelle. De vegrer seg for å tillegge de høytravende ordene til sjefdommer Lawrence i Nürnberg om forbrytelsens uhyrlighet noen slags vekt, da han ikke formådde å definere hva han mente med en

PROFESSOR HOGGAN,
en amerikansk sannbetsøker.

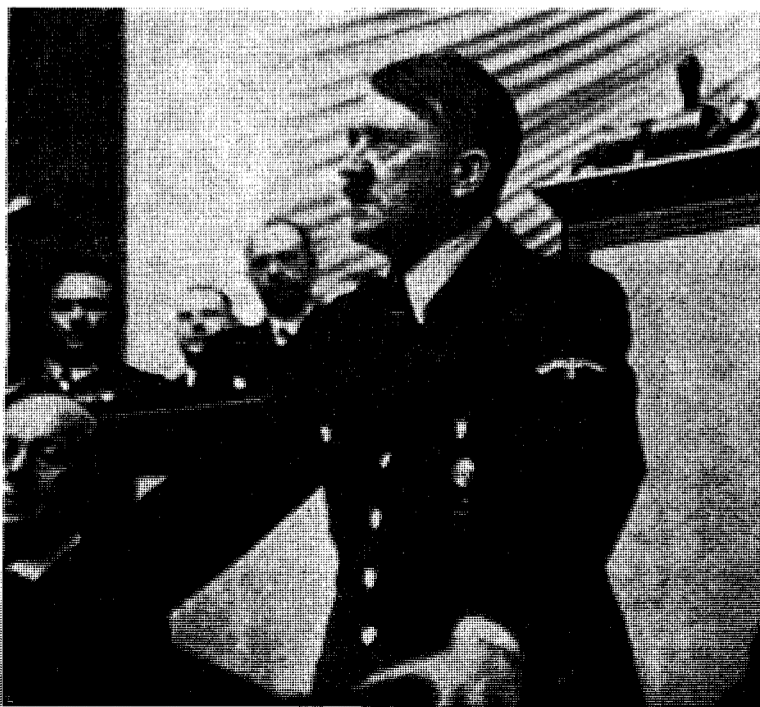
agresjonskrig. — Spesielt fremhever de at den krig som brøt ut i 1939 ikke var noen forbrytelse såfremt ikke skrittet til krig av enhver art er en forbrytelse i seg selv. Men hvis dette er tilfelle, så har Tyskland ikke belastet seg med noen krigsskyld i hint år og heller ingen av de andre angjeldende makter. De gjør gjeldende at det fremgår av bevismaterialet at ingen ønsket krigen i 1939, men Tyskland, Storbritannia, Frankrike og Polen hadde manøvrert seg inn i en stilling som uomgjengelig førte til utbruddet av fiendtlighetene.

Hvis ansvaret for krigsutbruddet bare var et akademisk-historisk problem så ville man utvilsomt meget hurtig ha funnet en løsning som var akseptabel for de fleste innsiktsfulle historikere. Imidlertid var det kjernepunkt det dreiet seg om alt for viktig og av for vidtrekkende betydning til at det kunne overlates den rene historievitenskap til avgjørelse. Det var klart for politikerne at hensiktsmessigheten krevet at den oppfatning som i et kvart århundre var blitt sett på som selvvinnende under alle omstendigheter ble opprettholdt. Det lå selvsagt i sakens natur at politikerne måtte betrakte dette spesielle historiske problem som en politisk faktor. Det merkverdige ved det er bare at det fikk slik entusiastisk tilslutning av så mange profesjonelle betydelige historievitenskapsmenn. I England har professor Trevor-Roper skarpt fordømt all forskning som kan ryste den offentlige tiltro til en løsning som så lenge troverdig syntes å falle sammen med kjennsgjerningene. I Tyskland har rektor

ved universitetet i Tübingen, professor Eschenberg erklært: «Den som betviler Tysklands eneskyld for annen verdenskrig, ødelegger grunnlaget for etterkrigspolitikken». Denne uttalelse fikk — det skal bemerkes i marginen — ettertrykkelig tilslutning av den amerikanske historiker dr. Harry Elmer Barnes, som skrev: «Rektor Eschenberg har fullstendig rett. Hvis kjennsgjerningene om ansvaret for 1939 stod klart, så ville hele oppbyggingen av etterkrigsordningen falle fra hverandre som et spindelweb av løgn, som er enda sterkere enn det som artikkel 231 i Versailles-traktaten bygget på». Endelig gikk professor Walther Hofer, tidligere ved Freien Universität, Berlin, enda lenger, idet han hevdet at en objektiv historieskrivning om årsakene til annen verdenskrig bare «ville forfalske den historiske sannhet», idet de vanlige metoder for historieforskning ikke var egnet til å utforske den djevelske ånd representert ved Hitler.

Offentligheten i sin alminnelighet hadde forlenget venet seg til å anse ansvaret for krigsutbruddet 1939 som noe fast og urokkelig og indiskutabelt. Da den rådende oppfatning aldri var blitt bestridt av noen, antok de at den bygget på kjennsgjerninger. Dette standpunkt ble med stor klarhet foredratt høsten 1962 i Vest-Berlin under en prosess mot en studenterorganisasjon, da rettsformannen, Landgerichtsdirektor Wieneke erklærte, «den av de anklagede bedrevne behandling av krigsskyldspørsmålet avviker fra de objektive historiske

Forts. side 8

Hitler forklarer krigen mot Polen i riksdagsmøte 1. september 1939

MED EN SOVJETSOLDAT I VERDENSKRIGEN

For FOLK OG LAND av armeneren Jerwand Dshanian

8. Jøden Molchanov sender meg i døden.

Dagen efter ble hel staben vår sendt lengre bak fronten, til bunkere som lå 7 km. fra ildlinjene. Og alle var glade for det, og mente at det var alminnelig regel at staben skulle ligge så langt fra frontlinjen, for å kunne virke mere i ro, og ha bevegelsesfrihet til viss grad.

Jeg hørte mange snakke om den nevnte episoden med meg, og de mente at Gud var med meg overalt og beskyttet meg. Dette ryktet nådde også politruken Molchanov, som ble rasende, for denne jøde og hans stalinistiske venner gikk rundt og propaganderte mot Gud og den kristne religion. De truet med harde straffer, hvis noen forfektet noe annet enn de selv, men ingen tok hensyn til dem — tvertimot reagerte folk, og regnet dem som sinnssyke. Ja, de brukte til og med skjellsord mot dem, og kalte dem gudløse djervler.

Det gikk ikke lang tid før politruken kom inn i min bunker, blek av raseri «Kamerat Dshanian — gjør deg klar med en gang til å overta en ny jobb», sa han. Jeg svarte: «Hvorfor får jeg ordre fra Dem — og ikke fra

løytnant Aksionov?» — «Ordren kommer fra staben, og løytnant Aksionov er ikke tilstede akkurat nå —», sa han. «Kom deg ut av bunkeren, og det fort!» — «Jeg har plikt til å adlyde ordre fra løytnant Aksionov og kaptein Solojev, mine nærmeste overordnede, men ikke fra Dem» sa jeg. Han ble nå enda mere rasende, trakk pistolen og rettet den mot meg. «Se til å gjøre som jeg befaler — og stå ikke der og diskuter med en politruk — Har du forstått!» skrek han.

Det var belgmørkt ute, og ingen der som jeg kunne appellere til. Han holdt pistolen mot meg hele tiden, og jeg måtte adlyde ordren hans. Jeg gikk ut, og der stod telefonisten Gavrilov, som hadde lyttet nysgjerrig på samtalen. Politruken dro meg bort til en av telefonkablene, som gikk helt fra staben til frontlinjen. «Følg denne kablen til det sted hvor du skal overta den nye jobben din», sa han, «og følg den hele tiden, ellers går du deg vill».

Jeg var mistenksom overfor denne ordren og sa: «Kan jeg tro på at denne ordren kommer fra staben?» — «Marsj avsted med en gang — og ikke noe snakk» brølte han, «ellers skyter jeg deg ned!» Jeg var bare kommet et lite stykke på vei, så ropte han efter meg: «Be til din Gud om hjelp —» og lo skjærende.

Jeg gikk bare videre uten å svare denne djevelen, videre over de mørke steppene, mens jeg holdt kablen så varsomt som mulig for ikke å miste den, for det lå kabler over hele steppen og dalen, strakt utoveralt.

9. Alene blant døde.

Jeg tente en fyrstik og så på klokken, jeg hadde gått i 1—1½ time, og regnet ut at jeg hadde gått ca. 4½ km., men var ikke kommet til det stedet, hvor jeg skulle overta jobben. Jeg var også helt ukjent med det. Til nå hadde jeg ikke møtt et menneske, bare flokker av hylende hunder, eller kanskje det

Forts. side 6

RELATOR:

Operasjon Soning

Den siste krig var den villeste og mest barbariske menneskene har utkjempet seg imellom, og ettervirkningene ser ut til å være uten ende. I dag — tyve år etter — får nazistene daglig sitt pass påskrevet, og etter alt å dømme vil de såkalte krigsforbryterprosesser neppe ta slutt så lenge en eneste en av den tapende part er i live. Om og om igjen beskrives konsentrasjonsleirenes redsler i presse, i bøker, på film og i kringkasting. Derimot sies det særdeles lite om de seirendes krigsforbrytelser, massakrene på flyktningene i Dresden, president Trumans vanvittige og meningsløse ordre om bruk av atombomben mot det slagne japanske folk. Burde ikke de som har dette svineriet på samvittigheten gå noe mer stille i dørene når det gjelder krigsforbrytelser?

Dette er ikke ment som noen unnskyldning for de svære tyske overgrep. Det hjelper lite å skyte seg inn under at konsentrasjonsleire er en britisk oppfinnelse. Med ekte tysk grundighet og like stor ufølsomhet førte de den engelske oppfinnelse videre. Under krigen så vi engang en tysk film, «Ohm Krüger» med Emil Jannings i hovedrollen. Den var fra boerkrigen og viste de mest rystende scener fra de britiske konsentrasjonsleire. Det smakte unektelig sterkt av unnskyldning, og tyskerne hadde da heller ikke mot til å vise filmen frem offentlig i de okkuperte land. Rent kunstnerisk var det synd, for Jannings leverte en av sine aller største prestasjoner.

Men det er nå dette med gjensidigheten. Det bør være lik balanse til begge sider.

Hetsen fortsetter stadig. Den nye tyske generasjon blir hver dag tutet ørene fulle med fedrenes synder. Intet under at de blir forvirret og ikke ser skogen for bare trær. Og så opplever vi noe som kalles «Operasjon Soning». Unge tyske kvinner og menn reiser til tidligere tysk-okkuperte land for i de mest underordnede og ubetalte jobber å «sone» for de forferdelige nazistene. Tyskerne er på mange måter et naivt og sentimentalt folk. Vær sikker på at det ikke faller en ung brite i drømme inn å reise til Tyskland og «sone» for de sjofelheter deres fedre begikk.

Men selvsagt er det pent av deltagerne i «Operasjon Soning» å ofre seg. Mon tro de får takk for det? Nepp.

Når vi tenker alvorlig over dette med soningstanken er den slett ikke ille.

«Operasjon Soning» er akkurat det riktige for hardkokte jøssinger som i to deccennier med samme lidenskap og iver har forfulgt en bestemt gruppe av sine landsmenn. Ja, vi går så langt som til å si at det er den eneste løsning på en konflikt som ser ut til å ha angrepet selve livsmargen i det norske folk. Det er den som har begått uretten som må sone, ikke den som har vært utsatt for uretten.

Vi kunne tenke oss at en dag kommer en gammel jøssingvenn, som vi ikke har vekslet et ord med på snart 25 år, men som vi i de lykkelige førkrigsårene var meget sammen med, bort til oss på gaten. I alle disse årene har han ikke hilst, ikke med en mine røpet at han har sett oss, så det er ikke så forunderlig at han til å begynne med er usikker og famlende.

«Kjære venn», sier han, «tro meg når jeg sier at jeg er skamfull over den måten jeg har behandlet deg. Jeg har vært så envis, så sikker på at det var jeg som gjorde det rette. Så kom vår felles venn Ragnars død. Jeg visste at han hadde hatt det ondt og vanskelig i alle etterkrigsårene, men i min selvrettferdighet var det som det ikke vedkom meg. Så møtte jeg Aase, hun som dengang var den muntreste og mest overgivne i vår lille krets, alltid opplagt til skøy og spilopper. Hun var blek og uttæret, en skygge av sitt gamle strålende jeg. Skulle jeg gå bort og kondolere henne? Nei, sa jeg til meg

Fort. side 6

XXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXX

Slik meddelelse bragte alle Osloavisene både 8. april 1940 og tidligere uten at det ble mobilisert.

Hvorfor nektet kong Haakon mobilisering?

ET LIVSVIKTIG SPØRSMÅL SOM NU KREVER ET SVAR

Norsk konge av dansk opprinnelse sammen med sine engelske venner

Efter at England og Frankrike hadde erklært Tyskland krig for å befri Polen, ble det holdt overordentlig Storting i Oslo den 8. september 1939. H. M. Kong Hakon erklærte da at «Norge må i denne krigen holde seg strengt nøytral, — og jeg har herom utferdiget de nødvendige kunngjøringer». Denne erklæring ble ikke motsagt, men tvertom understreket av Hambro. Og hele det norske folk gikk ut fra som en selvfølge at Storting, Regjering, Generalstab og Admiralstab nøye overholdt og overvåket denne nøytrale retningslinje.

Men efter hvert som tiden går og avstanden kaster forklarelsens skjær over meget av det som senere skjedde, kommer flere og flere i tvil om hvorvidt samtlige hovedansvarlige holdt stø, nøytral kurs da det røynt på. Og før vi får det fulle dagslys over disse skjebnesvangre forhold, kan den offentlige luft umulig bli ren og rettssikkerheten rett og sikker.

Under krigen verserte rykter om nøytralitetskrenkende norsk maskepi med England. Men disse påstander regnet

de aller fleste den gangen som «nazipropaganda». Likevel viser enkelte av beskyldningene seg å være forunderlig seiglivet, og aktualiseres stadig på ny. Den mest graverende mistanke fra denne tiden er rettet mot statsminister Nygaardsvold, utenriksminister Koht, stortingspresident Hambro og admiral Diesen.

Under initiativ og ledelse av dr. juris Herman Harris Aall (medlem av NS), ble det ett av krigsårene tilsatt en granskingsnemnd for å kontrollere disse ryktene, og det ble i sakens anledning samlet inn diverse materiale. Herunder ble det (under kontroll av tilkalt jurister som ikke var medlem av NS) opptatt en frivillig, beediget forklaring av en norsk offiser som var ansatt ved Slottet inntil okkupasjonen kom.

Hans forklaring går ut på at det bodde en britisk gjest på Bygdøy kongsgård fra høsten 1939. Han het «Captain Eric Smith» og var «bilagent». Sammen med den britiske minister i Oslo, Sir Cecil Dormer, var denne «bilagenten» til forbausende mange konferanser på slottet i 1939 og 1940. I disse konferansene deltok blant annet de nevnte herrer Nygaardsvold, Koht, Hambro og Diesen, untakelsesvis også forsvarsministeren og flere. Vedkommende bilagent ble antatt å være lederen for det britiske Secret Service i Norge (bl. a. ifølge uttalelse av den chauffør som kjørte ham til slottet).

Da de hyppige besøkene efterhvert vakte en viss oppmerksomhet, for ikke å si nysgjerrighet, ble «Mr. Smith» dirigert en annen inngang via hoffdame frk. von Hanno.

Av nevnte, beedigede forklaring som (sammen med de øvrige av Herman Harris Aall innsamlede dokumenter) foreligger hos den av Stor-

tinget i 1945 nedsatte Granskingskommisjon med h. r. advokat Gustav Heiberg som formann, går det også frem at Kronprins Olav en dag kom bilende inn fra Skaugum. Men han ble ikke sluppet inn til de høye herrer. At han gerådet udi hellig harme er et svakt uttrykk, men han måtte retirere uten å få adgang til det lukkede møte.

Jøssingnatten var Mr. Smith og den britiske minister atter på Slottet, efter å ha mottatt den alarmerende meldingen. Mr. Smith ble senere ikke sett på våre breddegrader, dersom han da ikke er vendt tilbake nå efter at «bilproduksjonen» er kommet bra på glid igjen.

Ifølge uttalelser fra Granskingskommisjonens medlemmer har en funnet ikke å ville legge disse dokumenter frem.

Vi mener dette er i aller høyeste grad uheldig. Kan disse kompromiterende insinuasjoner mot våre hovedansvarlige menn ikke tillitvekkende gjendrives, vil de i sin konsekvens undergrave og kullkaste nærsagt hele rettsoppjøret. Derfor må de fremlegges og avkreftes. Vårt offentlige liv kan umulig ha slike beskyldninger sittende på seg. De herrer siktelsen er rettet mot, bør såvel i samfunnets som i egen interesse besørge saken opptatt til full og betryggende belysning. Samtidig bør det forklares hvorfor det på iltelegrafisk spørsmål fra de to norske vaktskip i Jøssingfjord ble svartelegrafert (i strid med internasjonale regler?) at det ikke skulle løses skudd mot de nøytralitetskrenkende britiske krigsskip. Burde det ikke blitt skutt for å vise ansikt og markere viljen til nøytralitet?

GENERALSTABENS
MOBILISERINGSKRAV
BRYSKT AVVIST.

Generalstabssjef Hatledal oppsøkte forgjeves Kong Haakon for å få hans tillatelse til å mobilisere, men ble bryskt avvist. Det er helt utrolig at ikke Kong Haakon er blitt avkrevet en rede-gjørelse for denne for det norske folk så skjebnesvangre handlemate.

HEMMELIG AVTALE
MED ENGLAND?

I DAGBLADET den 8. april 1940 kunne en lese: «I engelsk kringkasting i eftermiddag kommenterer

Fort. side 8

Operasjon Soning —

Forts. fra side 5

selv, hold deg utenfor dette slik du alltid har gjort. Men noe som var sterkere enn meg selv tvang meg til mot min vilje å gå bort til henne. Jeg fremstammet noen deltagende ord. Hun så på meg med døde øyne og sa tonløst: «Dere har drept ham». Hva skulle jeg si til slikt? Jeg bare lettet på hatten og gikk min vei. Men Aases ord lot meg ikke i fred. Jeg har aldri glemt Ragnar, hans smittende latter, hans vidd og hans lune. Han kunne ha blitt en ener blant oss hvis ikke... Og med ett slo det meg med full styrke at vi må ha handlet ondt og dårlig. Det skulle ikke undre meg om historiens dom vil bli at initiativtagerne til rettsoppkjøret er de verste ulykkesfugler vårt folk kan oppvise. Jeg husker en gang under krigen at jeg i et selskap omtalte Ragnar og deg som lysende unntagelser. Det var alle de andre som var slette og mindreverdige mennesker. Men var nå dette så sikkert? Kanskje var de andre like bra som dere når det kom til stykket. Og så etter krigen hørte jeg at du var dømt som «overbevist nazist». Jeg, som kjente deg så godt, hadde vanskelig for å tro på denne klisjéen. Men selv om så var? Lever vi ikke i et fritt land hvor enhver kan tenke og mene som han vil? Kommunistene er det jo bare stas med.

Kjære Per, det er så meget som må gjøres godt igjen at jeg knapt vet hvor jeg skal begynne. Men jeg har drøftet det med Vera: kan vi ikke invitere Randi og Per til oss igjen? Hva sier du til om dere spiser middag hos oss på søndag? Jeg vet at det vil bli vanskelig å knytte den tråden igjen som har vært brutt i så mange år. Men kan vi ikke forsøke?»

*

Da billedhuggeren **Rodin** i sin tid var belønnet med æreslegionen falt maleren **Cezanne** (som aldri fikk noen offentlig påskjønnelse) på kne for ham og utba seg med gråtkvalt stemme æren av å få trykke den dekorertes hånd. La oss tenke oss at våre kunstnere vil føle trang til det samme overfor den store **Stranger**, nå da han har fått den lysende Olavsstjernen festet til sitt bryst. En slik utsøkt ære ville fordunkle minnet om mange mørke stunder og sort fortvilelse som 20 års Golgathagang har bragt dem. Risikoen er at de kan bli storaktige og snørhovne hvis man plutselig tilstår dem en slik enestående gunstbevisning.

Men om nå også stjerne-ridderen personlig vil være med på Operasjon Soning, og at han et øyeblikk stiger ned fra sitt opphøyete Olymp.

«Kjære venner», vil han da si, «jeg vet at jeg har vært lumpen mot dere, jeg vet jeg har gjort mitt for å legge stener til den byrde dere har båret. Jeg er medskyldig i tragedier som jeg med litt hjertelag, litt energi kunne ha vært med på å forhindre. Jeg har hatt ord på meg for å være «romslig», men alltid bare når det ikke har kostet meg noe. Hvor jeg i dag skulle ha ønsket at jeg virkelig kunne ha vist et bitte lite grann av storhet, at jeg ikke øyeblikkelig var gått på akkord, men at jeg hadde kjempet for det som jeg innerst inne så godt visste var det riktige, at jeg selv om det var gått på mitt gode navn løs, ja kanskje hadde forskjertset min sjanse til Olavsstjernen, var gått inn med hele min sjel for de forfulgte kunstneres rett til en liten plass i solen».

Ja, tenk om han kunne ha sagt dette? Da ville vi ha sagt: «Vi er glade for dine ord. De kan riktignok ikke gi livet til de kunstnere som motgangen bragte i døden. De knuste menneskeskjebner kan ikke leges. Men de gir oss tilbake troen på noe vi mente for alltid å ha tapt: at det finnes anstendighet blant menneskene, at de ikke bare er små og skriker i takt med de dirigerte masser. Ære være den som tør gå mot strømmen og som setter sin personlige heder høyest».

*

Så har vi dem som plaget oss i norske konsentrasjonsleire i 1945 og -46. Vi tenker blant annet på dem som bærer ansvaret for den prektige **Jonas Stenersen's** død, på **Smørbrød-Toms**, på ham som døde under den berømte 8-timers appellen. Vi tenker også på dem som utover landet pinte hjelpeløse fanger. Burde ikke alle disse passende bli gjenstand for krigsforbryterprosesser? Og ingen foreldelsesfrist, takk! Like rett for Loke som for Tor. Det aller minste burde være at de skyldiges navn ble offentliggjort i «Folk og Land» så de på den måten kan bli bevart for efterslekten.

Men én ting er sikkert: Er det noen som har oppriktig behov for å delta i Operasjon Soning, så er det disse individer. Kanskje det kunne lette deres onde samvittighet i all fall i noen grad.

*

Det er så uendelig mange som kunne trenge å være

MED EN —

Forts. fra side 4

var ulver. I mørket var det umulig å se. Da jeg hadde gått i ti minutter til, kjente jeg en lukt av noe brent, som om noen hadde fyrt av et gevær like under nesene på meg, og at kruttrøyken hang igjen i luften. En lukt av en eksplosjon og av amoniakk. En lukt av død...

I mørket kunne jeg ikke skimte noe av de landsbyene, som jeg visste skulle ligge i nærheten. Jeg så bare tette støvskyer som lå lavt over horisonten, og støvet drysset ned fra den stjerne-løse, truende himmelen. Da hørte jeg plutselig en svak lyd, som om noen jamret seg, eller var det bare i min fantasi, som var oppjaget, og hørselhallusinasjoner? Men nei — nå kom det igjen, jeg stanset et øyeblikk, men gikk så videre.

«Stans — kamerat — stans» hørte jeg en svak stemme som ropte i mørket like ved meg. Jeg tente en fyrstikk, men det angret jeg — for det syn som møtte meg var en mann uten armer og ben, og så langt lyset fra fyrstikken nådde, så jeg at han ikke var alene der — mange døde og sårede lå på den bare marken.

«Vær så snild å skyte meg» sa den ulykkelige mannen — «Dessverre kamerat — det kan jeg ikke gjøre» sa jeg. — «Jeg ligger jo bare her og jamrer meg» sa han «det er bedre å drepe meg».

Jeg forstod, at det var meningsløst for ham å fortsette livet, men jeg hadde aldri drept noe menneske og håper at jeg aldri kommer til å gjøre det. — «Beklager kamerat, at jeg ikke kan oppfylle din bønn» — sa jeg og ville gå videre, men han bønnfaldt meg fremdeles om å drepe ham. «Det er fort gjort» sa stakkaren — «bare skyt!»

Jeg holdt ikke ut lenger, tårene silte av meg, jeg ristet på hodet, og fortsatte marsjen, men var ikke kom-

med i Operasjon Soning. Blant de utallige ser vi med ett en bestemt fyr foran oss, en riktig blei som aldri har gjort et menneske glad, men som alltid var i forreste rekke når det gjaldt billig spott og hån mot sine diskriminerte og forfulgte landsmenn. Vi kan så godt forstå den av våre kunstnere da han en dag møtte denne ondsinnete blæren på gaten.

«Her lukter dritt!» ropte vår fritt-talende kunstner. Mon tro han ikke hadde rett?

re et forsøk på ennå i to dager å holde veien åpen for invasjon vestfra, uten den motstand som landet etter nøytralitetserklæringen hadde forpliktet seg til overfor begge de krigførende parter.

VI.

Man har, i erkjennelse av at bestemmelsen om det forsinkede fremmøte gjorde det hele tiltak militært verdiløst, forsøkt å unnskyldes seg med at regjeringens medlemmer ikke kjente mobiliseringsreglene. Hertil er å bemerke, at disse står å lese i Blåboka! Og den har vel de fleste medlemmer av regjeringen lest, unntatt kanskje noen som hadde lidd den forsmadelige skjebne å

met langt, da en annen stemme sa: «Ikke tenn fyrstikker — kamerat — ellers skyter tyskerne etter flammen». Og nå smalt noen skudd, og prosjektiler hvislet forbi meg, så tyskernes skyttergraver lå nok ikke langt unna — kanskje bare 800 meter borte.

Jeg slukket den fyrstikken jeg nettopp hadde tent, og jeg kastet meg ned i skrekken. Ilden stanset også, men nå så jeg til min redsel at en drept mann lå rett under meg, antagelig hadde granaten revet istykker maven hans, for tarmer lå spredd omkring og blodet hadde farget jorden rundt ham. Jeg gikk forsiktig videre, for ikke å trå på lik, og ikke trække i blod, men det var umulig, for overalt støtte jeg på drepte eller sårede, og hørte jammer og stønn på denne redselsfulle slagmarken, dekket av lik, og gjødet med menneskeblod. Det er umulig for meg å skildre det jeg så, og jeg vil helst ikke fortelle om redslene jeg opplevet. I detaljer kunne det fylle en hel bok. Det er umulig å forstå at jeg kunne beholde forstanden i dette inferno.

Jeg tenker på hundreder og tusener av stivfrosne russiske lik, som jeg så patruljer samle opp som tømmerstokker, og laste dem på sledene. Jeg tenker på like mange sovjetborgere på de øde steppene, dødelig såret, drept eller døende.

Det var kaukasiere — russere — ukrainere — og mine landsmenn — armeniere — og alle sammen mente de at de gav sitt liv for fedrelandet, mens de jo var ofre for krigens idiotiske galskap.

Med disse tanker vandret jeg forsiktig videre blant de døde, og klarte å komme meg frem til min nye standplass i ly av mørket.

Dagene —

Forts. fra side 1

bli kassert til militærtjeneste som «Kongens vrakstokk». Militærnekeren **Torp** (engang forsvarsminister!) er kanskje unnskyldt på dette punkt. Forøvrig var forsvarsministeren tilstede. Han fastholdt på regjeringens vegne bestemmelsen overfor generalstabsjefens: «Er du blitt gæl'n?»

Det kan i denne forbindelse nevnes, at general **Liljedahl** i **Kristiansand S.** i mangel av mulighet for å komme i forbindelse med Oslo pr. telefon, satte mobilisering igang på egen hånd. Da han senere kom i forbindelse med Oslo, fikk han beskjed om å innstille det hele.

VII.

Det som har den alt annet overskyggende betydning er, hvorfor ble der ikke mobilisert 4. eller 5. april etter sakkynndig krav herom men tvertom synes mobilisering å være forhindret? **Og hvem har skylden for denne lett-sindige omgang med landets skjebne?**

VIII.

Det statskup, som fant sted like etter i **Trysil**, kan vanskelig sees som annet enn et desperat forsøk på fortsatt å følge linjen. Kongens venerasjon for parlamentarismen er et ynkelig påskudd. Regjering (og Storting) d. v. s. folket ble overrumplet og ved kongens forsvinningsnummer avskåret fra å ta saken opp i grunnlovsmessig form. **Nygaardsvold** var nu engang ikke utstyrt med besluttsomhetens nådegave.

IX.

Dette er kjennsgjerningenes tale. Kan noen tyde dem annerledes (med logikken i behold), så kom med det.

Det hele tyder på at også Norge eller i hvert fall kongen har hatt sin «Rostock-avtale». At det er en bedrøvelig og til det ytterste kostbar historie i enhver henseende er visstnok alle enige om siden der kjevles så livlig om skylden.

Olaf Holm.

FORLOVELSESRING-SPECIALEN

tillbyr moderne, garantert 14 karat stemplet håndarbeidede ringer fra kr. 95,— pr. par. Sender pr. postoppkrav portofritt over hele landet. Dessuten + 50% rabatt på grunnprisen.

SKRIV EFTER RINGMAL!
Ringene blir sendt straks jeg får bestillingen.

Gullsmedmester

Thorvald A. Olsen

Skottegaten 20 v/ Metodistkirken.

Bergen

HEWINS-BOKEN

(Forts. fra s. 2)

under henvisning til strafferettsbestemmelsen om tvang. Men det tør være tvilsomt, om sådan tvang forelå overfor dommer Solem, iallfall var ikke han den rette til å stå som den strenge dommer overfor alle de andre syndere. Han var etter egne premisser synd selv. Han kunne stanset tidsskriftet eller fulgt sin egen anvisning om den veien gode nordmenn hadde å gå.

I en fotnote skriver ellers Kiær Mordt at generalkonsul Ringnes i sin bok «Bak okkupasjonens kulisser», s. 341 forteller

«at hans venn politifullmektig Haakon Schönning, som ble satt under tiltale ved Eidsivating lagmannsrett også var satt under tiltale for å ha gitt Fehmer en bok som taktikk for å vinne forståelse, en tiltalepost som ble frafalt. Sammedets opplyser Ringnes, at Solem til dr. Ohm i Gestapo, — som hadde innkalt en rekke fremstående nordmenn i ledende stillinger til Victoria Terrasse for å få meningsyttringer — forærte sin bok om lap-pisk rettsvesen. Derom er bare å si: Tam licet Jovem, non licet bovem».

Selvom den britiske forfatter Hewins burde og skulle ha rettet sin kritikk mot lagmann Solem på disse prinsipper og i en bok som denne ladt rykter vært rykter, så lar det seg vel vanskelig benekte at det på bakgrunn av det foran anførte er noen bakgrunn for det han skriver. Så vi forstår statsråd Gundersens tydelige betenkeligheter ved å engasjere staten på noen måte eller offentlig å tilskyndde eventuelle fornærmede til injuriersak i England. Det er ikke så sikkert det vil gagne hverken «retts»oppgjørets omdømme eller for den sak skyld avdøde dommer Solems. Kiær Mordt avslutter dette avsnitt av sin bok med følgende, som vi for vår del underskriver:

«Dette er nøktern og saklig kritikk som er nødvendig i forbindelse med drøftelsen av det tema vi her behandler. At dommer Solem er avgått ved døden og at han ikke kan forsvare seg er beklagelig. (Her vil vi for egen regning tilføye at det samme gjelder de avdøde NS-folk hvis minne stadig forulempes). Men han ville under ingen omstendigheter kunne utsette de faktiske forhold som gir anledning til kritikken. Dommer Solems personlige skyld har i denne forbindelse liten eller ingen interesse. Jeg er fullstend klar over lagmann Solems nasjonale (les: jøssingnasjonale) innstilling og likeledes hans sterke antipati mot dem som brøt fronten under okkupasjonen, en følelse jeg (Kiær Mordt) selvsagt delte med den

overveiende del av vår befolkning. Men det er ingen undskyldning for hans forhold til rettsoppgjøret. Det er en realitet av stor viktighet å konstatere, at rettsoppgjøret har vært satt i scene og har vært ledet på den måte som er nevnt av den åpenbart synkervet mann. Når gudebildet sprekker får det virkning for dyrkelsen og derfor er denne dokumentasjon nødvendig».

Og fordi DAGBLADET i forbindelse med Hewins' bok gir avdøde dommer Solem attest for uklanderlighet i enhver henseende.

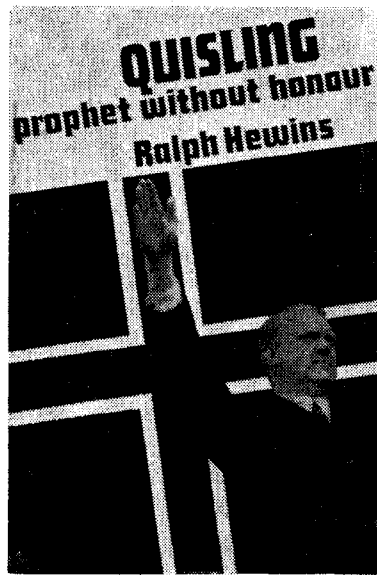
*

Og når det gjelder AFTENPOSTEN som gjemmer seg bak sin avdøde sjefredaktør — som vi er enig i at Hewins har omtalt på en høyst upassende måte, så kan også bladets redaksjon og ikke minst dets eiere, ta seg Solems ord i dommen over MORGENPOSTEN ad notam. For det råder ingen tvil om bladets forhold fra 10. april 1940 av og frem gjennom hele okkupasjonen, fra det logret for statsminister Quisling i hans første regjeringperiode, via dets utenriksredaktørs reise til Leipziger messen og til Berlin for å hilse på bladets korrespondent i fiendens hovedstad midt under «den fortsatte krig» tidlig på året 1941 (signaturen hadde æren av å medfølge samme tog) og til nye «naziredaktører» skaffet eierne fortsatt god fortjeneste. I den første tid rakk det også å trykke FRITT FOLK og å la bladet medfølge som bilag til sine abonnenter.

Det var så truet, stakkars! Men blir det ikke litt betenkt når det nu leser i sine egne spalter hvor kjekk og motstanderisk politimester Welhaven var fra første stund. Han og alle hans kumpaner trosset jo åpenlyst Quisling der hvor AFTENPOSTEN bøyet seg så iheldig. Men så hadde riktignok den meget gode nordmann Welhaven solid tysk proteksjon fra første stund da hans politimenn eskorterte de tyske soldater inn i Oslo. Han fikk til og med — etter hva han nå beretter i AFTENPOSTEN — kommandoen over et lag tyske soldater, som han lot holde vakt utenfor dørene når han drev sin krig — ikke mot tyskerne naturligvis, men mot Quisling. Og det hadde dog ikke AFTENPOSTEN, som først ble krigersk etter kapitulasjonen.

*

Gamle, gode historieforteller Sverre Hartmann har naturligvis meldt seg på skansen med nye «dokumenter» med samt hartmannske

randbemerkinger. Vi skal komme tilbake til hans siste «dokumentasjon» i neste nummer, fordi det kan være grunn til en gang for alle å legge frem de virkelige kjennsgjerninger omkring Quislings tysklandskontakt før 9. april 1940. Hartmann har vendt tilbake til DAGBLADET denne gang for å avbeite gamle gressganger og han fremfører i frihet den daværende sjef for Abwehrs 1. avdeling, oberst (senere generaløyntant) **Piekenbrock**. Denne toppfigur i admiral Canaris' forræderorganisasjon må tydeligvis ha fått hukommelsessvikt under sitt langvarige opphold i russisk krigsfangenskap, eller så har Hartmann klart å skremme vettet av ham, for han forteller i brev til samme Hartmann — og venter vel å bli trodd — at tyskerne noen dager før aksjonen mot Norge oppdaget at de hadde glemt å skaffe seg opplysninger om hvorvidt Norge hadde mobilisert og om norske kystbefestninger trass i at Tyskland hadde hele tre militærattachéer i Norge og enhver som gad kunne skaffe seg alle de opplysninger en ønsket. Så sendte de da bud på Quisling som ingen befattning hadde hatt med militære saker siden han var forsvarsminister 8 år før for å spørre ham! Og skjønt det fremgår av de dokumenter eller vitneprov Quisling ble dømt på at han kritiserte at tyskerne forsøkte å forsere Oslofjordens befestninger og sa at de burde ha gått iland utenfor og fortsatt over land, så prøvet de tyske styrker som via Piekenbrock altså hadde rådspurt Quisling nettopp om dette, likevel å forsere Oscarsborg! Som sagt, vi skal komme tilbake til saken, men vi har villet slå dette fast alt nå. Og vi må vel også alt nå ha lov til å trekke på smilebåndet av at den lykkelig avdøde Piekenbrock — toppfigur i den Abwehrorganisasjon som forrådte de tyske angrepspla-

ner — ifølge Hartmanns «notater» denne gang — fortalte at han ikke «likte» Quisling, fordi «jeg liker ikke forrædere»! Stort lenger kan vel ikke den objektive historieforskning — i motsetning til den hewinske — drive det!

*

Det kunne jo naturligvis ellers være meget å feste seg ved i den norske presses utgydelser omkring boken til Hewins, men ett sted må jo grensen av plasshensyn settes. La oss bare ta med følgende:

Ett av ankepunktene når det gjelder forfatterens påståtte uefterrettelighet var dette at han hadde skrevet om den opprørte menneskemengde som møtte Quisling da han som arrestant kom bilende til Møllergaten 19 om morgenen 9. mai 1945. Det ble utgydt meget trykksverte på denne hewinske «historieforskning» i avisene. Så finner vi imidlertid et innlegg i AFTENPOSTEN, som bladet rimeligvis vanskelig har kunnet undervise. Det er sendt bladet av Johan Kristian Teyler og innleder med at vel har Hewins nok begått en tidsfeil i sin bok,

men tidsfeilen er neppe så stor som man kanskje vil ha det til.

Jeg vil derfor fortelle dette:

Ved 10-tiden om formiddagen 9. mai 1945, ble jeg oppringt av en dame som var fullmektig hos kriminaldommeren i Aker. Hun ville underrette meg om at Quisling «i dag morges tidlig ble arrestert og sitter i eneselle». Videre sa hun at en svar menneskemengde rundt Møllergaten ville ha ham utlevet og ville lynse ham.

Jeg gikk straks hjemmefra (Kirkeveien) for å gå til mitt kontor i Skippergaten. Da jeg kom ned til Deichmanske bibliotek, så jeg mange mennesker samlet ved Møllergaten 19. Jeg forsøkte å komme gjennom Pløens gate, men den var blokert av mennesker i alle aldre. Jeg gikk straks over til brannstasjonen, men også passasjen der var blokert på det nærmeste. Jeg kom meg så etter mye strev inn i Møllergaten ved Youngsgaten, og jeg fikk da et syn jeg kommer til å huske om jeg skulle bli like gammel som selveste Methusalem: Foran politistasjonen var der samlet en svar menneskemengde, som oppførte seg ikke noe bedre enn det Hewins skriver i boken sin, snarere mye verre. Hadde horden fått tak i Quisling da, var han utvilsomt blitt drept. Jeg iakttok horden en 10 minutters tid og kom meg så vekk og ned på kontoret.

Hvilken tidsfeil har så forfatteren begått?

Svaret er at han har lagt hendelsen til et noe for tidlig tids-

punkt: Til klokken 7 om formiddagen den 9. mai 1945.

*

Efter at VERDENS GANG i et kjempeoppslag hadde bebudet «norsk ekspert møte om Quisling-boken» ble det dagen derpå meddelt at disse ekspertene (på hva?) bestod av justisminister Gundersen og noen av hans medarbeider fra «retts»oppgjørets tid. Tonen i det efterfølgende kommuniké om ekspertinnsatsen var adskillig mattere enn oppslaget i VG antydte og justisministeren nærmest toet sine hender. Efter å ha forsikret alle om at han selv ikke hadde lest boken til Hewins og således rettelig burde ha holdt munn til så var skjedd, konstaterte han med beklagelse at den gode og gamle og velprøvede taktikk når det gjaldt å forsvare uretten ikke var blitt brukt også i dette tilfelle. Eller som han sa det med et hjertesukk: «Den (boken) burde faktisk vært tiet ihjel!»

Det ser ellers ut til at justisministerens forsinkede anvisning senere stort sett er blitt fulgt. Det har senket seg en plutselig og forbau-tende ro over det opprørte pressehav og bokhandlerne er tydeligvis blitt satt under det vel kjente press i den demokratiske ytrings- og meningsfrihets navn. De er plutselig blitt «utsolgt» på boken eller har allehånde andre undskyldninger for ikke engang å kunne ta mot bestillinger. Forklaringen bringer VG for den som har lært av Berggrav å lese mellom linjene:

«Eneste utstilte eksemplar av den famøse Quisling-biografien — ble trukket tilbake i formiddag.

Den stod med sitt Quisling-portrett og stirret på nærmeste nabo — Slottet — og irriterte tusener av forbipasserende langs Drammensveien i morgentimene.

Bokhandler Qvist fortalte til VG:

— Jeg har hele tiden vært i tvil om jeg skulle stille boken ut i vinduet eller ikke, jeg gjorde det igår men har nå bestemt meg til å fjerne den fra vinduet igjen».

Hva denne plutselige ombestemmelse skyldes sies det ikke noe om, men det er lov til å gjette. Vi lever jo i et berømmelig nydemokratisk land hvor bøker skal ties ihjel efter anvisning av selveste justisministeren og hvor både bokhandlerne og Narvesen er sensurinstanser når det gjelder hva det norske folk skal få lov til å lese.

Siegfried.

Hvorfor nektet —

Forts. fra side 5

hallomannen livlig meldingene fra Danmark og Norge om at en stor tysk flåtestyrke på henimot hundre større og mindre krigsfartøyer er på vei nordover.

— Stol på at den engelske flåten skal ønske dem velkommen når de nå endelig har våget seg ut av sine hi! — heter det i den britiske kringkastingen. I den franske kringkastingen uttaler en sin store glede over at Vestmaktene denne gang har valgt å handle først og snakke etterpå.

Fra Stockholm telegraferes til NTB at meddelelsen om at betydelige tyske sjøstridskrefter er gått nordover gjennom Storebelt, blir bekreftet i Sverige. En har sett omlag 50 skip.

— Hvor ble det så av den britiske «velkomsthilsen» til den tyske okkupasjonsflåten som lett sårbar fordelte seg langs hele den norske kyst? Og hvor ble det av den franske flåtes «handling»?

I en særmelding til Aftenposten den 9. april 1940 (mottatt natten til 9. april?), het det: «Store fransk-britiske flåtestyrker langs den norske kyst».

— Var dette bluff? Eller undgikk de store, allierte flåtestyrkene nevneverdige sammentreff med fienden for å sikre seg at tyskerne skulle spre seg også i Norge, i overensstemmelse med britisk strategi?

«Norges Handels- og Sjøfartstidende» skrev redaksjonelt samme dag — før sensur og propagandaplikt var innført — at «Den måte engelskmennene og franskmennene benyttet for å få oss inn i krigen, overgås bare av den måte hvorpå de forsvarer de små nasjoner som er kommet i ulykker som følge av deres politikk og krigsførsel».

Hadde Norges ansvarlige menn latt seg føre bak lyset? Hvorfor var hele det norske kystforsvar fullstendig lammet, just da det knep? Hvorfor tidde kanonene og torpedorørene den ene gangen de skulle ha talt? Hvorfor var minebeltene omhyggelig tatt inn, — og hvorfor ble de tross de alvorligste purringer nektet utlagt i farens stund? Hvorfor ble forsvarsministeren nektet å mobilisere før etter at tyskerne var kommet iland overalt?

Skjønner en ikke at dette er den alvorligste anklage som noen gang er rettet mot norske statsmenn? Det eneste en kan gjøre er derfor å rense luften uoppholdelig. Det går aldeles ikke an å la de nevnte dokumentene samle glemselens støv. De må tvert om gjennomlyses og oppkla-

res til siste trevl.

Det blir stadig flere som venter at så vil skje. De offentlige menn misstanken er rettet mot, må enten kunne rensvaske seg, eller bli stilt til ansvar for sin handlemåte.

Vi slutter oss helt til overlege Johan Scharffenberg som i sin bok «Norske Aktstykker» (Oslo 1950) skriver på side 53:

«Det er en usannhet at den britiske invasjon først skulle finne sted etter at tyskerne var kommet til Norge, og etter at den norske regjering hadde bedt om hjelp. De allierte ville trekke Norge — om mulig også Sverige — inn i krigen, de ventet ingen norsk motstand, men var helt klar over at de derved ville provosere et tysk angrep. De ventet å komme først, de overvurderte sin egen styrke og undervurderte tyskernes handlekraft og dristighet. Og den norske regjering overvurderte den britiske flåte som vern for Norge.

De fleste nordmenn er uvitende om okkupasjonens virkelige forhistorie, mange vil ikke oppgi myten om de alliertes englerene uskyld og tyskernes djevelske ene-skyld for Norges skam og ulykke, de vil heller ikke se feilen i den norske regjeringens utenriks- og forsvarspolitik. Her spiller også politiske partihensyn inn.

Det eneste botemiddel er å få frem alle hemmelige dokumenter i Norge og utlandet.

Det norske Vitenskaps-Akademi i Oslo bør prøve å løse denne oppgaven.

Vitenskapens plikt er å søke sannheten for dens egen skyld, uten alle bihensyn. Men selv i politikken vil sannheten seire til slutt.

Sannheten alene kan gjøre det norske folk åndelig fritt og friskt».

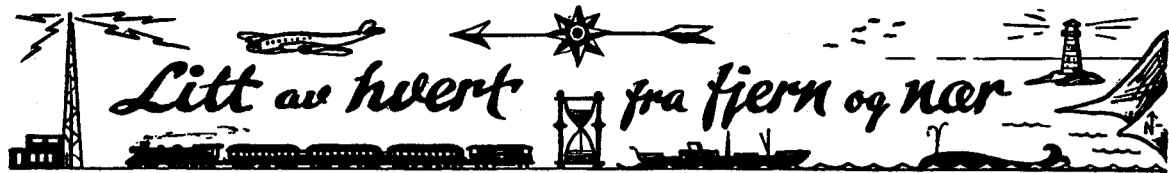
Såvidt Johan Scharffenberg. Observatør.

Skyld og —

Forts. fra side 4

erkjennelser og inneholder derfor usanne påstander». Han tilføyet: «Det er dog en historisk kjennsgjerning at alle spenninger i Europa bare er en følge av den av Hitler anstiftede og tapte krig».

Med andre ord, Landgerichtsdirktor Wieneke representerte det standpunkt at «Tysklands enekrigsskyld» var en urokelig historisk kjennsgjerning. Enhver bok som bestider denne kjennsgjerning må derfor nødven-

VELKOMMEN EFTER!

Arbeiderpartiregjeringen har, som før bemerket, efter hvert gjeninnført en rekke av de «nazitiltak» som Nasjonal Samling satte ut i livet fra 1942 til 1945. Og nu er de frempå igjen med proposisjon i statsråd om opprettelse av en såkalt journalist-skole, som skal finansieres med statsmidler og drives som statsinstitusjon. Minnes vi ikke feil, opprettet Nasjonal Samling et eget fakultet ved Universitetet som skulle ta seg av journalistutdannelsen. I den forbindelse ble Eyvind Mehle utnevnt til professor.

FRA «DE GODES» LEIR.

«Hjemmefrontens... motmenn i London... hadde hatt hva man må kalle en genial innskytelse, når man ser bort fra ethvert moralbegrep.

De aktet å la listen eller en kopi av den, tilflytte Gestapo i Norge kort før Tysklands nederlag var et faktum, slik at Gestapo kunne foreta en rask liten eliminering — og dermed kunne London-regjeringen vende glad tilbake til en lydig Hjemmefront, enig og tro til Dovre faller.

Den amerikanske kontraspionasje i Stockholm fikk imidlertid rede på listens eksistens, og kjøpte den cash kontant for dyrebare dollars av den lille uansvarlige gruppen i London. Samtidig underrettet amerikanerne via mellomledd den uansvarlige gruppen i Norge om hva som kunne ha skjedd.

Saken viser i all korthet hvor mye uhyggelig det kan foregå når en storkrig går mot sitt klimaks, men fikk ellers ingen videre følger», skriver Niels Chr. Brøgger i «VG» 12. april.

DAGENS VITS

er redaktør Per Bratland mann for i ARBEIDERBLADET, som ellers ikke er plaget av større sans for

digvis være nonsens og rett og slett tidsspille for enhver som leser den. Den samme oppfatning om dette punkt var blitt utspredt av bonnermilitærhistorikeren Hans Adolf Jacobsen med hensyn til professor Hoggans arbeide «Der erzwungene Krieg». Som allerede tidligere bemerket hadde denne lærde historiker tilintetgjort den amerikanske professors argumenter med den bryske bemerkning at «det lønner seg ganske enkelt ikke å lese denne bok».

humor. Han beretter som så mange, mange andre i disse dage om det som hendte i 1940 og forteller herunder i «kongen tok aldri hensyn til bombeflyene». Har ikke Bratland sett bautaen i Trysil: Her gjemte Haakon seg for de tyske fly (før han kortvarig gjorde svenske av seg?)

OG SIDEN VI FØRST NEVNER

kong Haakon og hans innsats i 1940, så kan det være på sin plass å omtale en artikkel i MORGENBLADET av direktør Fr. Lange-Nielsen som legger det hele og fulle ansvar for manglende mobilisering m. v. i 1940 på forsvarsministeren oberst Ljungberg. «Jeg tror ikke at vi i tiden 1814—1940 har hatt noen annen forsvarsminister av typen Ljungberg, og jeg håper at vi aldri i fremtiden vil få en slik forsvarsminister», skriver han. Vi skal ikke blande oss opp i Lange-Nielsens håp, men vi vil gjerne bemerke at vi synes det er nokså urettferdig å legge skylden for elendigheten på Ljungberg alene. Det var ikke fordi Ljungberg var «en militær byråkrat av den mest passive type» han handlet som han gjorde, heller ikke fordi han ikke visste bedre, men ene og alene fordi han var en mann som var så overlojal mot kong Haakon, som han hadde vært overadjutant hos, at han fulgte med på (u)ferden og senere av samme grunn har unnlatt å forsvare seg mot de angrep som er rettet mot ham. Om dette er bedre enn den versjon Lange-Nielsen gir skal være usagt, men det er i all fall den riktige.

KRIGSBYTTET LILLI MARLEEN.

I 1945 ble Lale Andersens sang om lanternen foran kasernen, som soldatsenderen Beograd sendte ut, beslaglagt av de allierte som tysk eiendom. Men i USA ble inngangen av royalty omhyggelig registrert, skriver DEUTSCHE WOCHENZEITUNG. Inntil 1963 kom der inn 46 245 dollars og 83 cent, som er bokført av direktoratet for fiendtlig eiendom ved justisdepartementet i USA. Av disse penger får hverken dikteren Hans Leip, komponisten Norbert Schultze eller Lale Andersen en eneste cent.

DRESSUR FØR DRONNINGBESØKET.

I Tyskland er en meget opptatt av det forestående besøk av den britiske dron-

ning. Det er nu utsendt nærmere direktiver av det såkalte «fagutvalg» for omgangsformer, som har konsultert utenriksdepartementets protokollkomite. Ifølge disse, skal den som ser dronningen kjøre forbi vinke så hjertelig som mulig, klappe i hendene eller rope «dronning Elisabeth», mens et «Heil» av taktmessige grunner må være utelukket. Det er DEUTSCHE NATIONAL ZEITUNG som røper disse regler for god nydemokratisk tysk takt og tone.

OM Å FEIE FOR EGEN DØR.

Den portugisiske avis «De-ario de Lisboa» skriver at «Danmark bør stanse kritikken over Portugals krav på sine afrikanske territorier så lenge København bevarer sitt formynderskap over Grønland.» Hertil bemerker vår danske kollega REVISION at «det er så rimelig, at der skal en Per Hækkerup og hans Slags til for at lyve sig fra Virkeligheden».

Arkitekt

HUSTAD

Bærumsvn. 5 — Ø. Ullern
Telefon 55 61 29 — Oslo

Forbundets kontor:

holdes stengt mandage og lørdage. Ekspedisjonstid: tirsdag- onsdag - torsdag og fredag fra kl. 10 til 15.

Sekretæren kan bare påregnes truffet efter forutgående avtale.

Telefon: 37 76 96.

Postadresse: Postboks 3214,
Oslo 4
Postgiro 150 28.

FOLK OG LAND

Kierschowsgt. 5, Oslo 4

Telefon 37 76 96

Boks 3214 - Sagene

Ekspedisjonstid: Tirsdag til fredag fra kl. 10 til kl. 15. Mandag og lørdag holdes kontorene stengt.

Redaktør Melsom kan bare påregnes truffet efter forutgående avtale.

Abonnementspriser:

Kr. 40,— pr. år, kr. 20,— pr. halvår i Skandinavia. Utlandet kr. 25,— pr. halvår. I nøytralt omslag innelands: Kr. 50,— pr. år, kr. 25,— pr. halvår.

Løssalg kr. 1,00.

Bruk postgironr. 16 450.

Utgiver A/S Folk og Land
Viking Boktrykkeri - Oslo